

УДК: 378:78.07-051

Білоус О.О.,

викладач Університетського коледжу

Київського університету імені Бориса Грінченка

ЕМОЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕРЕСУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

У статті висвітлено особливості емоційної складової професійної діяльності вчителя музики, окреслено значення емоційного компонента у розвитку професійного інтересу майбутнього вчителя музики.

Ключові слова: емоції, професійна діяльність, професійний інтерес, майбутній вчитель музики.

Нині у суспільстві різко загострилась проблема успішного входження молоді у світ професійної діяльності. Стратегія освітньої політики спрямовується на вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя, що дасть змогу забезпечити формування компетентного, всебічно розвиненого та професійно зацікавленого педагога. Сьогодні переважна більшість вчених схиляються до думки про те, що розвивати інтерес до обраної професії можна лише на етапі її здобуття. Отже, актуальним завданням вищої школи є розвиток професійного інтересу майбутніх фахівців.

Професія вчителя музики передбачає поєднання раціональної та емоційної сфер у педагогічній творчості. У зв'язку з цим думка про активізацію емоційної сфери майбутнього вчителя музики за для розвитку його професійного інтересу є аксіоматичною.

У процесі аналізу психолого-педагогічної літератури було виявлено, що проблемами професійної підготовки майбутніх учителів музики у системі вищої мистецької освіти займались О. Апраксіна, Л. Арчажнікова, Л. Коваль, О. Олексюк, Г. Падалка, Г. Побережна, Т. Рейзенкінд, О. Ростовський та інші. Теорію емоцій та почуттів досліджено у працях Б. Додонова, В. Вілюнас, К. Ізарда, Є. Ільїна, К. Куликова, Р. Плутчика, С. Рубінштейна та інших. Теорію музичних емоцій розкрито у працях П. Джаслін, Дж. Слободи, В. Холопової. Утім, недосконалим залишається аналіз механізмів впливу емоційного компонента на розвиток професійного інтересу майбутнього вчителя музики, що зумовлює актуальність цієї проблеми.

Формулювання мети та завдань статті. Метою даної статті є теоретичне обґрунтування змісту емоційного компонента професійного інтересу майбутніх учителів музики в процесі вивчення музично-теоретичних дисциплін у педагогічних коледжах. Основним завданням ми вбачаємо розкриття сутнісної характеристики емоційного компонента.

Вклад основного матеріалу статті. Мистецтво музики, живопису, театру, як зазначає В. Петрушин, засноване на вмінні митця висловлювати свої думки, почуття на невербальному рівні, за допомогою інтонацій, фарб, міміки та рухів [2, 3]. Вищезазначені психологічні аспекти є важливими і для майбутнього вчителя музики, адже відомо, що багато педагогів-музикантів, які вже досягли професійного рівня, не знають психологічних тонкощів своєї професії. З огляду на це варто окреслити значення емоційної складової у розвитку професійного інтересу майбутнього вчителя музики.

Емоції (від латин. *emovere* – хвилювати, збуджувати) – особливий клас психічних процесів і станів (людини і тварин), пов'язаних з інстинктами, потребами, мотивами, які відбивають у формі безпосереднього переживання (задоволення, радості, страху і т.д.) значимість діючих на індивіда явищ і ситуацій для здійснення його життєдіяльності [2, 561].

Формування емоцій майбутнього вчителя музики – найважливіша умова розвитку його як особистості. Тільки ставши предметом стійких емоційних відносин, ідеали, обов'язки, норми поведінки перетворюються на реальні мотиви діяльності. Надзвичайна різноманітність емоцій людини пояснюється складністю відносин між предметами його потреб, конкретними умовами виникнення і діяльністю, спрямованою на їх досягнення.

Для майбутнього вчителя музики емоції служать одним з головних механізмів внутрішньої регуляції психічної діяльності та поведінки, спрямованих на задоволення актуальних потреб. Також емоції характеризуються певними регуляторними функціями (оцінною, спонукальною, підкріплювальною) [1, 60], що відображають великий потенціал психічної основи професійного інтересу.

Емоції майбутнього вчителя музики мають також чітко виражений конкретно-ситуативний характер, тобто виражають оцінне ставлення суб'єкта до можливих ситуацій своєї діяльності і проявів у цих ситуаціях. Найважливіша особливість емоцій полягає у тому,

що вони можуть узагальнюватися і передаватися, тому емоційний досвід людини набагато ширший, ніж досвід її індивідуальних переживань, — він формується також у результаті емоційних переживань, що виникають у спілкуванні з людьми і, зокрема, засобами мистецтва.

Представники емоційного напрямку у психології пов'язують інтерес з емоціями, почуттями людини. Вони стверджують, що інтерес є задоволенням, що виникає від потреби в інтелектуальній діяльності [6, 120]. При цьому інтерес переживається як радість від функціонування розумових сил при пізнанні, сутність інтересу власне і полягає в радісному настрої, що викликає приємні почуття.

Важливим є те, що між пізнавальним і професійним інтересом існує взаємозв'язок; а саме: сформованість пізнавальних інтересів служить основою для розвитку професійних інтересів майбутніх учителів музики, а також впливає на розвиток інтересів фахівця в майбутньому. На наявність подібного взаємозв'язку вказує також те, що вони формуються в процесі соціалізації особистості та мають загальний генезис.

Варто зазначити, що вищі емоції поділяються на етичні (моральні) і естетичні. Етичні емоції формуються у процесі навчання і виховання і є свого роду регуляторами поведінки людини в суспільстві. До кола естетичних емоцій входить можливість оцінювати піднесене, прекрасне, розрізняти відтінки трагічного і комічного у тому, що відбувається, одержувати задоволення від блискуче виконаної творчої праці [3, 27]. Емоції виникають у процесі оволодіння професією, безпосередньо в трудовій діяльності у вигляді переживань радості, досягнення успіху. Такі емоції є ознакою професійного інтересу і сприяють його зміцненню.

У структурі професійного інтересу майбутнього вчителя музики емоційний компонент має велике значення: емоції сигналізують про наявність потреб, виявляють ставлення до предмета потреби, тобто оцінюють, якою мірою він відповідає їхньому індивідуальному характерові, відбиває переживання, пов'язані з процесом мотивації, показують оцінку результатів діяльності, тобто якою мірою досягнута мета відповідає ідеальній.

Для виховання інтересу до професії з урахуванням емоцій необхідно визначити загальний емоційний стан особистості, тобто характерні емоційні переживання, які Б. Додонов називає загальною

емоційною спрямованістю. Особливістю емоційних переживань є те, що в чистому вигляді вони практично не існують. Будь-яке переживання — це майже завжди конгломерат різних емоцій. Наприклад, емоція радості може включати в себе ще й почуття інтересу, здивування, сором'язливості.

Дж. Херріс зазначав, що висловлювана в музиці емоція завжди пов'язана з певною ідеєю і що сама ідея несе в собі певний настрій. «Мета музики — викликати афекти, які можуть відповідати ідеї... На основі внутрішньої природної спорідненості певні ідеї збуджують у нас певні афекти, під впливом яких в свою чергу виникають відповідні ідеї [4, 265].

Такі дисципліни, як світова, українська музичні літератури, українська народно-музична творчість надають можливість широкого огляду подій і явищ розвитку культури людства, поглиблення та філософського пізнання мистецьких та загальнолюдських цінностей. Вивчення головних етапів історичного розвитку народної творчості та її особливостей є невід'ємною і принципово важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів музики. Завданнями дисциплін даного спрямування є формування слухацького досвіду, розвиток умінь аналізувати музичні твори, засвоєння знань з різних галузей музичної історії, теорії та практики. На основі отриманих знань у студентів формується низка ціннісних орієнтирів, що визначають схильність і, як наслідок, інтерес до майбутньої діяльності вчителя музики.

Отже, у результаті музично-теоретичної підготовки студенти отримують емоційний досвід (систему мотиваційно-ціннісних і вольових відношень), що разом із знаннями та вміннями є передумовою формування цінностей, ідеалів, а у кінцевому підсумку і світогляду особистості як загального критерію освіченості [5, 32].

Висновок. На нашу думку, одним з головний шляхів розвитку професійного інтересу майбутнього вчителя музики є збагачення студентів емоційним досвідом, знаннями, вміннями і навичками, значущими для художнього осягнення змісту музичних творів.

Дослідження змісту емоційної складової особистості майбутнього вчителя музики дає змогу стверджувати про її значний потенціал у розвитку професійного інтересу майбутніх фахівців.

Джерела

1. Коқун О.М. Психофізіологія : навч. посіб. / О.М. Коқун. — К. : Центр навч. літ-ри, 2006. — 184 с.
2. Мещеряков Б.Г. Большой психологический словарь / Б.Г. Мещеряков, В.П. Зинченко. — СПб. : Прайм-Еврознак, 2007. — 672 с.
3. Петрушин В.П. Психология и педагогика художественного творчества : учеб. пособ. для вузов. / В.П. Петрушин. — 2-е изд. — М. : Академический Проект; Гаудеамус, 2008. — 490 с.
4. Петрушин В.П. Музыкальная психология : учеб. пособ. для вузов / В.П. Петрушин. — 3-е изд. — М. : Академический Проект; Гаудеамус, 2009. — 400 с.
5. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. / О.П. Рудницька. — К., 2002. — 270 с.
6. Семке В.Я. Умейте властвовать собой, или Беседы о здоровой и больной личности / В.Я. Семке. — Новосибирск : Наука. Сиб. отд., 1991. — 237 с.

В статье освещены особенности эмоциональной составляющей профессиональной деятельности учителя музыки, очерчено значение эмоционального компонента в развитии профессионального интереса будущего учителя музыки.

Ключевые слова: эмоции, профессиональная деятельность, профессиональный интерес, будущий учитель музыки.

The article highlights the features of the emotional component of professional Music teacher's activity, outlines the importance of the emotional component in the development of future Music teacher's professional interest.

Key words: emotions, professional activities, professional interest, future Music teacher.